

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060203

DOM
2017-06-15
Stockholm

Mål nr
M 6607-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-07-12 i mål nr M 3492-15, se bilaga A

KLAGANDE OCH MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Blekinge län

2. AF

Ombud: MN

MOTPART

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Karlskrona kommun

SAKEN

Tomtplatsavgränsning på fastigheten A i Karlskrona kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen avslår Länsstyrelsens i Blekinge län överklagande.
 2. Med ändring av mark- och miljödomstolens dom bestämmer Mark- och miljööverdomstolen att det område som markerats på bifogade karta, domsbilaga B, få tas i anspråk som tomtplats.
-

Dok.Id 1337412

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Blekinge län (länsstyrelsen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska fastställa länsstyrelsens beslut den 7 juli 2015 om markering av tomtplatsen.

AF har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bestämma tomtplatsavgränsningen i enlighet vad Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden har beslutat. Han har i andra hand yrkat att avgränsningen ska avse ett större område än det som länsstyrelsen bestämt.

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Karlskrona kommun har beretts tillfälle att yttra sig och förklarat att den inte har något att tillägga.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har anfört följande till stöd för sin talan: Den aktuella fastigheten ligger inom ett område som är av riksintresse för det rörliga friluftslivet och i nära anslutning till ett naturreservat. Fastighetsägarna har tagit ned växtlighet i den västra delen av fastigheten som tidigare utgjorde en naturlig avgränsning mot hemfridszonen. En tomtplatsmarkering behövs för att säkerställa strandskyddets syften och därmed tillgången till det angränsande strandområdet. Det finns därför laglig grund för ett villkor om markering av tomtplatsen. Den av länsstyrelsen beslutade tomtplatsavgränsningen utgörs av sådan mark som hävdats som tomtmark i huvudsak genom gräsmatta. Fastigheten består i övrigt av naturmark som är allemansrättsligt tillgänglig. Det är fullt möjligt att följa strandlinjen utefter fastigheten utan att göra intrång på hävdad tomtmark. Det saknar betydelse om mark- och vattenförhållandena är sådana att de försvårar tillträdet till strandområdet. Sandstranden är sannolikt anlagd, vilket kräver dispens, och kan därför inte åberopas som hävdad tomtmark. Enligt förarbetena ska en tomtplatsavgränsning normalt inte få gå ner till strandlinjen. Ett nytt och större hus ska inte tillåtas ta i anspråk ett större område som tomt än det äldre huset.

AF har utöver det han tidigare åberopat anfört i huvudsak följande: Hela fastigheten är sedan länge hävdad tomtmark. Det finns inte något rättsligt stöd för att genom tomtplatsavgränsning minska ned den tomt som redan är hävdad. Om mark- och miljödomstolens dom inte ändras får han inte hålla den naturliga sandstranden i ordning eller tukta växtligheten. Detta innebär att växtligheten kommer att skärma av hans hus från vattnet. Strandskyddsdispensen är ett gynnande förvaltningsbeslut och villkor kopplade till beslutet måste ha samband med syftet med beslutet. I detta fall är syftet att bygga ett nytt hus och ett villkor om att hägna in tomten kan därmed inte kopplas till syftet. Det saknas således rättslig grund för ett sådant villkor. Den avgränsning som länsstyrelsen anser ska markeras avser en sträcka om ca 130–140 meter. En sådan markering kommer att medföra en omfattande kostnad, förfula fastigheten, ge en sämre boendemiljö samt få en negativ påverkan på marknadsvärdet. Den sly som han tagit bort var nyuppvuxen och hade inte fungerat som en markering av tomtplatsen. Sammantaget anser han att villkoret är oskäligt betungande och att det vid en intresseavvägning ska beaktas den begränsade nytta som en avgränsning ger det allmänna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen har hållit syn på fastigheten.

Aktuell fastighet är sedan tidigare bebyggd och strandskyddsdispens har med stöd av 7 kap. 18 c § första stycket 1 miljöbalken meddelats för nybyggnad av ett bostadshus och en komplementbyggnad. Frågan i målet är hur tomtplatsen ska avgränsas.

Tomtplatsen är det område inom vilket markägaren kan hävda en privat zon.

Hur tomtplatsen ska bestämmas måste bedömas från fall till fall. En av utgångspunkterna är att en tomt inte ska sträcka sig ända till strandlinjen. Fastighetens storlek och form tillsammans med topografi, växtlighet och byggnaders placering är avgörande för bedömningen. En intresseavvägning måste även göras mellan enskilda och allmänna intressen.

Vid syn på platsen konstaterade Mark- och miljööverdomstolen att hemfridszonen i dag i huvudsak utgörs av den klippta gräsmattan kring byggnaderna men att fastighetens

topografi i kombination med bostadsbyggnadens läge och utformning samt det korta avståndet till stranden gör att hemfridszonen sträcker sig fram till strandlinjen i väster och sydväst. Vidare får hemfridszonen anses omfatta det område som närmast infarten till fastigheten sträcker sig fram till fastighetsgränsen. Den nybyggnation som AF beviljats strandskyddsdispens för kan förväntas utöka hemfridszonen marginellt. AFs överklagande ska därför bifallas på så sätt att tomtplatsen ska bestämmas i enlighet med vad som framgår av domsbilaga B.

För att säkerställa att allmänheten inte avhålls från att vistas på en plats som är allemansrättsligt tillgänglig från land eller från vattnet kan en strandskyddsdispens förenas med ett villkor om att exempelvis ett staket ska ställas upp i tomtgränsen för att visa allmänheten var den får gå (prop. 1997/98:45 Del 2 s. 91).

Även om det generellt sett finns lagstöd för att förena en strandskyddsdispens med ett villkor om att tomtplatsavgränsningen ska markeras, bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det i detta fall inte behövs. Åt norr avgränsas tomten av en längre bergsrygg som höjer sig där gräsmattan slutar och ger en naturlig skiljelinje mellan tomtplatsen och den yta som alltjämt är allemansrättsligt tillgänglig. Med den tomtplatsavgränsning som Mark- och miljööverdomstolen bestämt finns inte heller i övrigt behov av villkor om markering av tomtplatsen för att säkerställa att allmänheten inte avhålls från att vistas utanför denna. Länsstyrelsens överklagande ska därför avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg, Roger Wikström och Birgitta Bylund Uddenfeldt, referent, samt tekniska rådet Inger Holmqvist.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Mathias Gunnervald.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-07-12
meddelad i
Växjö

Mål nr M 3492-15

KLAGANDE
AF

Ombud: MN

MOTPART
Länstyrelsen i Blekinge län

ÖVERKLAGAT BESLUT
Länstyrelsen i Blekinge läns beslut 2015-07-07 i ärende nr 526-1471-15, se bilaga 1

SAKEN
Strandskyddsdispens för nybyggnad av ett enbostadshus och komplementbyggnad på fastigheten A, Karlskrona kommun; nu fråga om tomtplatsavgränsning

DOMSLUT

Med delvis bifall till överklagandet undanröjer mark- och miljödomstolen det villkor som innebär att tomtavgränsningen ska markeras.

Överklagandet i övrigt avslås.

Dok.Id 360132

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

BAKGRUND

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden i Karlskrona kommun (nämnden) beslutade den 12 mars 2015 att, med stöd av 7 kap. 18 c § punkten 1 miljöbalken bevilja AF strandskyddsdispens för nybyggnad av ett enbostadshus och en komplementbyggnad på fastigheten A i Karlskrona kommun (fastigheten). Som tomtavgränsning angavs att hela fastigheten A fick tas i anspråk som tomt.

Länsstyrelsen i Blekinge län (länsstyrelsen) beslutade den 2 april 2015 att överpröva nämndens beslut. Den 7 juli 2015 beslutade länsstyrelsen att fastställa nämndens beslut om strandskyddsdispens för nybyggnad av ett bostadshus och en komplementbyggnad på fastigheten. Länsstyrelsen upphävde samtidigt den bestämda tomtavgränsningen på fastigheten och fastställde en ny tomtavgränsning i huvudsaklig överensstämmelse med kartan i bilaga 1.

AF har nu överklagat länsstyrelsens beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

1. AF yrkar att mark- och miljödomstolen skall undanröja länsstyrelsens beslut såvitt avser tomtavgränsning och fastställa tomtavgränsning enligt miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut.
2. AF yrkar att mark- och miljödomstolen skall undanröja länsstyrelsens villkor som innebär att tomten måste markeras.

Som kommentar till yrkande nr 1 kan nämnas att om mark- och miljödomstolen inte fastställer tomtavgränsning enligt miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut ingår i yrkandet alla alternativ som kan finnas mellan den avgränsning som länsstyrelsen bestämt och nämndens beslut.

AF anför till stöd för sin talan i huvudsak följande.

Länsstyrelsen fastställer i sitt beslut miljö- och samhällsbyggnadsnämndens beslut att ge strandskyddsdispens för nybyggnad av bostadshus och komplementbyggnad. Denna del av beslutet har han inga synpunkter på. Däremot anser han att länsstyrelsens beslut om tomtavgränsning antingen skall upphävas eller ändras.

Fastigheten styckades av 1961 och bostadshuset uppfördes 1962. Den är idag bebyggd med ett bostadshus och en komplementbyggnad. Hans avsikt är att riva de befintliga byggnaderna och bygga nytt.

Vad gäller hemfridszonen (tomtmarken) innebär utbytet av byggnader ingen förändring. Det kommunen utgår från i sitt beslut är den befintliga situationen och ingenting annat. Hela fastigheten har nyttjats som tomtmark sedan avstyckningen 1961 och framåt. Som bakgrundsinformation bör noteras att fastigheten i samband med avstyckningen hägnades av från stamfastigheten med ett staket vilket framgår av köpehandlingen från 1961. Rester av detta staket finns fortfarande kvar. Ingen del av fastigheten har sedan förvärvet varit allemansrättsligt tillgänglig.

Av förrättningshandlingarna framgår vidare att hela det avstyckade området avsågs användas för fritidsändamål d.v.s. som tomt.

Att hemfridszonen omfattar hela fastigheten följer även av tomtens topografi samt byggnadernas placering och utformning. Byggnaderna är placerade mitt på tomten med ett högt och fritt läge. Fastigheten består till stor del av kala klippor men det finns även hävdad trädgård med klippt gräsmatta och trädgårdsland samt en sandstrand. Bostadshuset har en stor glasfasad i riktning västerut mot sandstranden. Marken ner till stranden består av en klippt gräsmatta. Från klipporna bredvid sandstranden finns möjlighet till klippbad. Även övriga fasader på bostadsbyggnaden har fönster och i söder finns en veranda som sträcker sig längs hela husets kortsida. Uteplatser finns både öster och väster om bostadshuset. Inifrån bostadshuset och från samtliga uteplatser och verandan har man fri utsikt runt huset över i princip hela fastigheten, speciellt ned mot strandkanten. Avståndet mellan

byggnaderna och strandkanten är endast ca 20 meter söderut och ca 30 meter norrut. Därtill finns det två bryggor (stenpirar) på fastigheten vilka båda funnits på platsen under lång tid. Den ena på den södra delen och den andra på den norra delen. Dessa bryggor har nyttjats som en integrerad del av tomten och har inte heller varit allemansrättsligt tillgängliga. Om man ser bryggorna och byggnaderna som en helhet bör det vara uppenbart att hemfridsfären omfattar hela tomten.

Konsekvensen av länsstyrelsens beslut är annars att allmänheten kommer att kunna stå endast ett fåtal meter utanför husets fönster och uteplatser och ha helt fri insyn vilket måste anses kränka hemfridszonen. Att tomtavgränsningen vid fastighetsgränsen är naturlig visas av att ingen utomstående går in på fastigheten.

Det hör också till saken att enda möjligheten att ta sig in på fastigheten är att gå på infartsvägen. Det finns ingen stig eller liknande som följer strandlinjen.

Fastigheten är också inringad av naturreservatet Västra Skällön. Vid bildande av naturreservat undviker man i regel att ta med tomtmark. Rimligen har man vid bildandet av naturreservatet Västra Skällön valt reservatsgränsen med tanke på tomtmarksavgränsningen.

Länsstyrelsens beslut innebär att hela strandområdet skall bli allemansrättsligt tillgängligt inkluderande sandstranden, klippbadet och området vid bryggorna. Även om hemfridszonen kan gå utöver en tomtplatsavgränsning innebär uppsättande av staket runt byggnaderna att allmänheten mer eller mindre bjuds in. Han anser att länsstyrelsens beslut är orimligt.

Möjligheten till tomtavgränsning fanns redan i den gamla naturvårdslagen och bestämmelsen finns nu i 7 kap 18 f § miljöbalken. I prop. 1997/98:45 sidan 91 kan bland annat utläsas följande angående tomtplatsens omfattning. *"Topografi och vegetation är dock avgörande. Förhållandena på orten är också vägledande vid en bedömning av tomtplatsens storlek.* Tomtens avgränsning skall således helt bestämmas utifrån förutsättningarna i det aktuella fallet.

Det finns inget som säger att tomtplatsen skall ha samma omfattning som fastigheten men det finns heller inget som hindrar att så är fallet. Som praxis får tolkas är det vid beviljande av strandskyddsdispens i samband med befintlig bebyggelse i huvudsak hemfridszonen som bestämmer tomtavgränsningen. Endast om det inom hemfridszonen förekommer goda livsbetingelser för skyddsvärda växter eller djur finns skäl att göra tomtavgränsningen mindre än hemfridszonen. Det område av fastigheten som länsstyrelsen placerat utanför tomtplatsen består i huvudsak av kala klippor som saknar beaktansvärda naturvärden. Länsstyrelsen har i sitt beslut inte heller gjort gällande några naturvärden utan har helt grundat det på allmänhetens rätt att röra sig vid stranden.

Att tomtavgränsningen kan likställas med hemfridszonen framgår bland annat av rättsfallet MÖD 2009:35.1 domskälen uttalas bland annat följande.

”Tomtplatsbestämningen syftar till att bestämma gränsen mellan det område inom vilket markägaren kan hävda en privat zon och det område som allmänheten har möjlighet att nyttja. Om en fastighet nyligen bildats bör tomtplatsen oftast kunna göras i överensstämmelse med fastighetsindelningen. Det kan dock finnas fastigheter som är så stora eller har en sådan utformning att det vid tomtplatsbestämningen finns anledning att hävda allemansrätten inom en del av fastigheten. ”

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar i dom meddelad 2015-06-30 i mål nr M 1850-15 att hävden och byggnadens utformning har betydelse. Tomtavgränsningen anpassas i avgörandet till hemfridszonen. I domskälen anføres bl.a. följande

”Den aktuella platsen bär spår av att ha använts som tomtplats sen en längre tid tillbaka. Till skillnad från områdena intill ger marken närmast den befintliga byggnaden ett intryck av att vara ianspråktagen dels på grund av den befintliga byggnaden, dels på grund av markförhållandena med klippavsatser och berg i dagen som skiljer sig från de omkringliggande tätare skogsmarkerna. På denna plats bidrar den befintliga byggnadens utformning, med stora fönster mot vattnet

som upptar nästan hela fasaden mot stranden, till att byggnaden får anses ha en inte obetydlig hemfridszon i denna riktning, likaså åt de två håll som gavlarna vetter mot.”

I rättsfallet MÖD 2012:24 konstaterar underinstansen (mark- och miljödomstolen i Växjö) följande angående tomtplatsavgränsningen.

”Eftersom området, mot bakgrund av huvudbyggnadens placering väl synlig från den aktuella öppna strandremsan, ger intryck av vara privatiserat är det rimligt att tomtplatsavgränsningen ändras till att avse även det röjda markområdet och den mindre strandremsan i enlighet med klagandens yrkande.”

Motparten överklagar inte ovannämnda utökning av tomtavgränsningen vilket innebär att den inte blir föremål för prövning i mark- och miljööverdomstolen. Överinstansen konstaterar i domskälen dock att den helt instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning vad gäller tomtavgränsningen. Som avgörandet får tolkas motsvarar tomtavgränsningen hemfridszonen.

Enligt ovannämnd praxis skall man vid bedömningen utgå från topografin, bostadsbyggnadens placering och utformning samt hävden. Om man använder samma bedömningsgrund i nu aktuellt ärende blir konsekvensen att hela udden skall anses utgöra tomtmark. D.v.s. samma bedömning som den kommunala nämnden gjorde. Det enda som möjligen kan diskuteras är fastighetens nordöstra hörn (öster om den norra bryggan) som till viss del skymms från bostadshuset. Men hans inställning är att även denna del bör ingå i tomtplatsen eftersom den genom det tidigare staketet har hävdats som privat mark.

Vad gäller andrahandsyrkandet saknas anledning att markera tomtgränsen med staket eller liknande. I ärendet finns ingen avsikt att förändra hemfridszonen utan det handlar endast om att byta ut befintliga byggnader. Det är hans bestämda uppfattning att hemfridszonen omfattar i princip hela fastigheten och att det får ses som helt uppenbart att i vart fall området framför bostadshuset med sandstrand och

klippbad ingår i hemfridszonen. Att då tvingas skärma av dessa områden med ett staket skapar bara kostnader utan någon nytta. I värsta fall kan det på sikt också leda till att allmänheten får uppfattningen att hemfridszonen går vid staketet vilket innebär att hemfridszonen inskränks.

Vid bedömningen av villkoret skall även göras en intresseavvägning enligt 7 kap 25 § miljöbalken (jfr t.ex. MÖD 2012:24). Han har en son som är handikappad och rullstolsbunden. Att sätta upp olika former av hinder på tomten i form av staket eller liknande begränsar sonens rörlighet. Han anser det inte rimligt att hans familjs möjlighet att röra sig fritt på den egna fastigheten skall tvingas stå tillbaka för ett oklart allmänt intresse av att få till en avgränsning. Därtill bör vägas in att det till stor del handlar om en klipptomt och att sätta upp staket är en både komplicerad och kostsam åtgärd. Kostnaden står inte i proportion till eventuell nytta.

Länsstyrelsen anför att de vidhåller den bedömning som redovisats i det överklagade beslutet och har inget ytterligare att tillägga.

Mark- och miljödomstolen har hållit sammanträde och syn i målet. Vid synen anmärkte länsstyrelsen att – till skillnad från nu – omgärdades fastigheten av buskage i söder och öster vid länsstyrelsens beslut om tomavgränsning dnr 526-1471-15. Med anledning av detta har länsstyrelsen gett in ortofoto till styrkande av detta. Länsstyrelsen har även gett in delar av deras akt som inte skickats in tidigare av förbiseende.

AF har beretts tillfälle att yttra sig över länsstyrelsens komplettering och anför därvid i huvudsak följande.

Länsstyrelsen har skickat in ett ortofoto angående borttagen växtlighet på tomten.

Han har tagit bort växtlighet men det har i allt väsentligt varit innanför tomtplatsavgränsningen. Det har då handlat om sly av varierande höjd. Det kan inte vitsordas att den borttagna växtligheten söder om byggnaden har haft en

avskärmande effekt utan merparten har man kunnat se över eller igenom. Vad han kan utläsa av bilderna från länsstyrelsens besiktning i maj 2015 finns ingenting som talar häremot.

Då det vid synen framkom osäkerhet om vilka handlingar som ingår i MMDs akt skall samtliga handlingar nu vara inskickade av länsstyrelsen. Han har tagit del av materialet och av handlingarna från kommunens prövning vill han särskilt lyfta fram situationsplanen över byggnaden som han fått förhandsbesked och strandskyddsdispens för. Denna byggnad är avsevärt mycket större än den byggnad som nu finns på platsen vilket innebär att den tomtplatsavgränsning som länsstyrelsen beslutat är orimligt snävt tilltagen.

Av de handlingar som han tidigare ingivit i ärendet vid länsstyrelsens handläggning vill han även lyfta fram utdrag från köpehandling från 1961 och utdrag från avstyckningshandling. Hela tomten styckades av med ändamål fritidsbostad varvid tomten hägnades in på köparens bekostnad. Rester av det gamla stängslet kunde beskådas vid synen. Utöver tidigare ingivna handlingar bifogas även avstyckningskartan. Den uppvisades vid synen i samband med utpekande av nedslagna gränsrör och för tydlighetens skull inges kartan.

Vad gäller synen i övrigt anser han att det tydligt framgick att hela fastigheten med betoning på framsidan med strand- och klippbad omfattas av befintlig hemfridssfär. Vid synen var det också ostridigt att det inte går att följa strandkanten mot norr utan länsstyrelsens beslut innebär rent praktiskt att en vandrare måste gå in på fastigheten från söder och sedan återvända samma väg. Ett av länsstyrelsen argument i sitt beslut är just att allmänheten skall ha en fri strandpassage över fastigheten från söder till norr men det stämmer således inte. I norr ”stängs” utpassagen av vatten och sankparti. Den eventuella vinst som nås av att allmänheten kan gå in på fastigheten från söder är således ytterst begränsad.

Han vidhåller att den naturliga tomtplatsavgränsningen är fastighetsgränsen vilket också kommunen kom fram till i sin prövning. En sådan bedömning är också i enlighet med den praxis som han har hänvisat till i tidigare inlägga till MMD.

DOMSKÄL

Tillämpliga bestämmelser framgår av länsstyrelsens beslut.

Länsstyrelsens beslut såvitt avser tomtavgränsning

Varken de befintliga eller de planerade byggnadernas funktion omöjliggör passage mellan husen och vattnet. Ett beslut om dispens från strandskyddet får därför på grund av 7 kap 18 § 1 st miljöbalken inte omfatta ett område som behövs för att mellan strandlinjen och byggnaderna säkerställa bl.a. fri passage för allmänheten. Detta förbud måste även omfatta tomtplatsavgränsning enligt 2 st samma §. Överklagandet ska därför avslås såvitt det avser utvidgning av tomtplatsavgränsning i riktning mot vattnet. Med hänsyn härtill finner mark- och miljödomstolen inte skäl att göra ändring i den av länsstyrelsen gjorda avgränsningen.

Länsstyrelsens beslut såvitt avser villkor som innebär att tomten måste markeras

Länsstyrelsen har beslutat, att tomtplatsavgränsningen i väst, öst och söder ska markeras med staket, häck eller liknande. Den har härvid åberopat sig på 16 kap 2 § miljöbalken. Någon motivering för beslutet i denna del har inte angivits. Mark- och miljödomstolen gör härom följande bedömning.

16 kap 2 § miljöbalken utsäger, såvitt nu är av intresse, inte mer, än att en dispens enligt balken får förenas med villkor. Paragrafen innehåller ingen vägledning i fråga om vad sådana villkor får avse eller vilket innehåll de får ha. Detta innebär inte i sig att de myndigheter och domstolar som ska tillämpa bestämmelsen har frihet att efter eget skön uppställa vilka villkor som helst. Den vanligaste användningen av villkor torde vara den, som äger rum vid tillståndsgivning enligt miljöbalken. Villkoren har i dessa fall vanligen till funktion att precisera vad som ska gälla för det enskilda fallet på grund av generellt utformade regler såsom hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken eller på grund av regler som ger skydd åt grannar eller särskilda

skyddsobjekt. Möjligheten att föreskriva villkor begränsas i sådana fall av de regler som utgör det materiellrättsliga underlaget för villkoret.

I mål om strandskyddsdispens föreligger typiskt sett en konflikt mellan två intressen, markägarens av att få själv bestämma över användningen av sin mark och allmänhetens av att få tillgång till strandområden för utnyttjande till rekreation och friluftsliv. Lagstiftaren har löst denna konflikt genom att i 7 kap 18 f § 2 st stipulera, att det vid dispensgivning ska bestämmas en gräns för det område som får användas som tomt (eller i ty fall annat ändamål). Någon möjlighet för dispensgivande instans att därutöver besluta om hur fastighetsägaren eller den som härleder sin rätt från honom ska utforma sin tomtplats bereder inte lagtexten. Mark- och miljödomstolen kan inte heller finna någon annan regel som skulle kunna tjäna som underlag för ett villkor som det av länsstyrelsen uppställda.

Som redan nämnts saknar beslutet i denna del motivering. Det förefaller som om länsstyrelsen avsett att påverka bedömningen av vilket utomhus område som skall åtnjuta skydd mot olovligt inträngande eller kvarstannande enligt stadgandet om hemfridsbrott i 4 kap 6 § brottsbalken. Något sådant ligger inte inom ramen för det länsstyrelsen äger besluta om enligt 7 kap miljöbalken. Beslutet innefattar i nu avsedd del ett förpliktande till en aktiv, kostnadskrävande prestation och inskränker fastighetsägarens bestämmanderätt över sin fastighet även till den del denna enligt beslutet i övrigt får användas som tomtplats.

Mark- och miljödomstolen vill härutöver anmärka följande. Det framstår som sannolikt, att länsstyrelsen utgått från att erforderligt stöd för villkorets uppställande skulle finnas i Naturvårdsverkets Handbok 2009:4 utgåva 2 s. 62. Verket har däri till stöd för uppfattningen att villkor med sådant innehåll som det aktuella skulle kunna uppställas åberopat rättsfallet RÅ 1990 ref. 12. Mark- och miljödomstolen kan emellertid inte finna, att fallet skulle medföra någon ändring i riktigheten av det som sägs i det av regeringen i fallet åberopade uttalandet av Westerberg i Allmän förvaltningsrätt, uppl. 3, s 45, nämligen att möjligheten att uppställa villkor finns i den mån myndigheten ej är skyldig att fatta ifrågavarande beslut utan äger ett fritt

skön därvidlag samt att villkoret måste avse ändamål, som myndigheten äger främja i förevarande slag av ärende. Ej heller kan domstolen finna, att dispensmyndigheten på grund av vad som följer av det åberopade rättsfallet skulle vara berättigad att söka reglera vare sig omfattningen av allemansrättens utsträckning i terrängen på den aktuella platsen eller hur fastighetsägaren ska få utnyttja sin medgivna tomtplats.

Med hänsyn till det anförda finner mark- och miljödomstolen att det överklagade beslutet i nu behandlad del saknar laga grund och därför ska undanröjas.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 2 augusti 2016.

Carl-Göran Heden

Bertil Varenius

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Carl-Göran Heden, ordförande, och tekniska rådet Bertil Varenius. Föredragande har varit beredningsjuristen Henry Johansson.